

Sygn. akt II Ka 738/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 marca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący:	SSO Dariusz Półtorak (spr.)
Sędziowie:	SSO Jerzy Kozaczuk SSO Mirosław Onisko
Protokolant:	st. sekr. sąd. Agnieszka Walerczak

przy udziale Prokuratora Małgorzata Podniesińska

po rozpoznaniu w dniu 15 marca 2018 r.

sprawy **I. M.**

oskarżonego z art. 291 §1 kk w zw. z art. 12 kk

na skutek apelacji, wniesionej przez prokuratora

od wyroku Sądu Rejonowego w Mińsku Mazowieckim

z dnia 26 czerwca 2017 r. sygn. akt II K 786/15

wyrok uchyla i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Mińsku Mazowieckim do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt II Ka 738/17

UZASADNIENIE

I. M. oskarżony był o to, że w okresie od sierpnia 2011 do listopada 2012 roku w S. woj. (...), w C., B. woj. (...) działając z góry powziętym zamiarem, w krótkich odstępach czasu, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, nabył od K. M. zatrudnionego w spółce (...) na stanowisku mechanika polowego części zamienne do maszyn stanowiące własność (...) Sp. z o.o. i z tego tytułu z osobistego rachunku bankowego prowadzonego przez Bank Spółdzielczy w B. jedenastokrotnie dokonał płatności w formie przelewu na konto M. W. (1) w W. Banku Spółdzielczym, pozostającym w dyspozycji K. M., łącznie kwotę 147 800 zł, wiedząc, że części te zostały uzyskane za pomocą czynu zabronionego na szkodę wymienionej spółki,

tj. o przestępstwo z art. 291 § 1 kk w zw. z art. 12 kk

Wyrokiem z dnia 26 czerwca 2017r. Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim oskarżonego I. M. uniewinnił od popełnienia zarzucanego mu czynu; koszty postępowania przejmując na Skarb Państwa.

Apelację od tego wyroku wniósł Prokurator Okręgowy w Siedlcach zaskarżając go w całości na niekorzyść oskarżonego i zarzucając:

I. obrazę przepisów postępowania karnego, mającą wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie:

1. art. 7 k.p.k. poprzez bezkrytyczne i nadmierne obdarzenie wiarygodnością wyjaśnień I. M. oraz zeznań świadków T. S. i E. L. przy jednoczesnym pominięciu innych dowodów podważających wersję oskarżonego, co spowodowało naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów i w konsekwencji doprowadziło do uniewinnienia oskarżonego, podczas gdy dokonanie analizy materiału dowodowego z uwzględnieniem zasad prawidłowego rozumowania, wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego prowadzi do wniosku o zasadności aktu oskarżenia;

2. art. 410 k.p.k. polegającą na pominięciu przy ocenie materiału dowodowego dowodów w postaci: listy udokumentowanych transakcji oskarżonego z pokrzywdzoną spółką, wykazu wysyłek z magazynu części w S. i ich porównaniu z datami wpłat dokonanych przez oskarżonego na konto M. W. (1) pozostające w dyspozycji K. M., zapisków odręcznych w kalendarzu za 2011 zabezpieczonym w biurku T. G. oraz pisma z K. (...) dot. fikcyjnego zlecenia gwarancyjnego (...), co mogło mieć wpływ na treść wyroku przez poczynienie błędnych ustaleń faktycznych co do sprawstwa oskarżonego;

3. art. 167 kpk i art. 366§1 kpk poprzez zaniechanie przeprowadzenia dowodu z dokumentu w postaci historii operacji na rachunku bankowym I. M. w Banku Spółdzielczym B. o nr (...), który to dowód został zawnioskowany przez oskarżyciela w akcie oskarżenia - w wykazie innych dowodów do przeprowadzenia na rozprawie pkt 10 na karcie 430 - i podtrzymany przez prokuratora na rozprawie z dnia 12 czerwca 2017 r. na kartach 603-604 oraz polegającą na zaniechaniu przeprowadzenia z urzędu dowodu z dokumentów dot. osobistego rachunku bankowego I. M. w Banku Spółdzielczym w B., które pozwoliłyby na ustalenie w okresie wskazanym w zarzucie, czy poza oskarżonym jest inny współposiadacz konta lub pełnomocnik, czy oskarżony otrzymywał papierowe wydruki historii transakcji, kto był zleceniodawcą przedmiotowych przelewów, a jeśli dyspozycja była pisemna to można było dokonać badania porównawczego z zakresu pisma ręcznego, co mogło mieć wpływ na treść wyroku;

4. art. 182§3 kpk poprzez przyjęcie, że świadkom T. G. i B. R. służy prawo do odmowy składania zeznań podczas gdy zarzucane im czyny nie zostały popełnione we współdziałaniu z oskarżonym I. M. i osoby te mogły skorzystać jedynie z uprawnień przewidzianych w art. 183 § 1 kpk, co mogło mieć wpływ na treść wyroku;

5. art. 424 § 1 pkt 1 kpk poprzez zaniechanie ustosunkowania się w pisemnych motywach wyroku do dowodów w postaci listy udokumentowanych transakcji oskarżonego z pokrzywdzoną spółką, wykazu wysyłek z magazynu w S., zapisków odręcznych w kalendarzu za 2011 zabezpieczonym w biurku T. G. oraz pisma z K. (...) dot. fikcyjnego zlecenia gwarancyjnego (...), a także do zeznań J. Ł., T. O., Y. S., A. J., R. C., M. W. (2), którzy wykluczyli możliwość dokonywania przez pracowników, a takim był K. M., sprzedaży na własny rachunek części marki K., a jednocześnie wskazywali firmę (...) jako odbiorcę wyłudzonych części, co doprowadziło do pominięcia treści tych dowodów przy dokonywaniu oceny wiarygodności wyjaśnień oskarżonego oraz przy ustalaniu stanu faktycznego sprawy, co mogło mieć wpływ na treść wyroku;

II. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia mający wpływ na jego treść polegający na przyjęciu, że obydwa rachunki bankowe założone zostały na imię i nazwisko oskarżonego, nie zaś na dane firmy, podczas gdy w rzeczywistości rachunek w Banku Spółdzielczym B. o nr (...) jest tzw. rachunkiem osobistym (indywidualnym) założonym na dane oskarżonego: A. M., a rachunek w Banku Spółdzielczym w B. o nr (...) został założony na dane firmy: M. I. -I. Firma Usług (...), (...)-(...) K., co miało na celu rozgraniczenie finansowych rozliczeń pomiędzy wydatkami firmowymi a prywatnymi.

Podnosząc powyższe zarzuty Prokurator wniósł o uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja jest zasadna o ile wnosi o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, albowiem przy rozpoznaniu przedmiotowej sprawy Sąd I instancji dopuścił się błędów proceduralnych oraz nie przejawiał niezbędnej inicjatywy dowodowej, które skutkować musiały wydaniem orzeczenia o kasatoryjnym charakterze.

Na wstępie Sąd Okręgowy odniesie się do zarzutu sformułowanego w pkt I 4 apelacji, w którym oskarżyciel publiczny zarzuca obrazę art. 182 § 3 kpk poprzez uznanie przez Sąd, iż określone w tym przepisie prawo odmowy zeznań przysługuje świadkom T. G. i B. R.. Faktycznie na rozprawie w dniu 28 października 2016r. Sąd podjął próbę przesłuchania w/w osób, które skorzystały z prawa do odmowy składania zeznań. Wprawdzie zapis protokołu rozprawy nie wskazuje wprost, co było źródłem tego oświadczenia, niemniej z realiów sprawy oraz oświadczeń składanych przez świadków („Moja sprawa obecnie jest w toku”, „Moja sprawa nie została zakończona”) wynika, iż przesłuchiwni, a także Sąd, który zaakceptował takie oświadczenia uznali, że zaszła sytuacja, o jakiej mowa w art. 182 § 3 kpk. Zgodnie z tym przepisem prawo odmowy zeznań przysługuje świadkowi, który w innej toczącej się sprawie jest oskarżony o współudział w przestępstwie objętym postępowaniem. Podzielić jednak należy stanowisko prezentowane przez oskarżyciela prywatnego, że sąd meriti błędnie uznał, iż w sytuacji zaistniałej w odniesieniu do T. G. i B. R. mamy do czynienia z omawianą instytucją.

Przede wszystkim zaznaczyć należy, iż uregulowania zawarte w art. 182 kpk, jak i inne przepisy zawierające zakazy, ograniczenia dowodowe podlegają ścisłej wykładni co umożliwia realizację obowiązku dążenia do wykrycia prawdy (wyrok Sądu Najwyższego z 26.06.1974r., V KR 184/74, LEX nr 26632). Wymaga to od organów procesowych, w tym od sądów trzymania się – w pierwszej kolejności – literalnego brzmienia stosownych przepisów, bez stosowania interpretacji rozszerzającej, która doprowadziłaby do poszerzenia, wbrew zamiarom ustawodawcy, kręgu okoliczności, osób, środków dowodowych, których konkretne zakazy dotyczą. Skoro omówiony przepis mówi o „współudziale w przestępstwie” to należy przez to rozumieć zarzuty tożsame, stawiane zarówno oskarżonemu, jak i świadkowi, przy czym bez znaczenia jest już forma współdziałania, która polegać może na współsprawstwie, pomocnictwie, czy też podżeganiu. Taki sposób wykładni art. 182 § 3 kpk jednolicie jest ujmowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i Sądów Apelacyjnych (m.in. uzasadnienia wyroku SN z 8.05.1986r., II KR 109/86, OSNPG 1986/12/166, postanowienia SN z 20.04.2005r., I KZP 8/05, OSNKW 2005/4/40, wyrok SA w Gdańsku z 15.05.2013r., II AKa 127/13, LEX nr 1335617). Sąd Odwoławczy w zupełności podziela wnioski wynikające z przywołanych orzeczeń, co daje podstawę do uznania, iż uchybieniem ze strony Sądu była akceptacja oświadczeń złożonych przez obu świadków o skorzystaniu z prawa do odmowy składania zeznań w oparciu o art. 182 § 3 kpk. W sytuacji, w jakiej mamy do czynienia w przedmiotowej sprawie, gdy T. G. i B. R. w sprawie toczącej się przed Sądem Okręgowym w Siedlcach II K 88/15 stoją pod zarzutami popełnienia czynów kwalifikowanych m.in. z art. 286 § 1 kk i art. 294 § 1 kk na szkodę Zarządu (...) Spółka z o.o., osobom tym przysługuje jedynie określone w art. 183 § 1 kpk prawo do odmowy udzielenia odpowiedzi na pytania, jeżeli udzielenie odpowiedzi mogłoby narazić jego osobę lub osobę dla niego najbliższą na odpowiedzialność za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe. Uchybienie, którego dopuścił się sąd meriti polegające na obrazie przepisów postępowania (art. 182 kpk) może być uznane za podstawę odwoławczą wskazane w art. 438 pkt 2 kpk, albowiem nie można wykluczyć, że mogło mieć ono wpływ na treść orzeczenia. Należy zauważyć bowiem, że w toku śledztwa B. R. oraz T. G. odmawiali składania wyjaśnień, jednak już w trakcie procesu przed Sądem Okręgowym w Siedlcach złożyli obszernie wyjaśnienia, które zwłaszcza w przypadku drugiego ze świadków zawierały pewne okoliczności mogące rzutować na winę oskarżonego. Dlatego niewykluczone, że w wypadku złożenia przez te osoby zeznań mogą się w nich pojawić nowe fakty, okoliczności mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

Ustosunkowując się do zarzutu zawartego w punkcie I 1 zgodzić się należy z prokuratorem, iż dokonana przez Sąd I instancji ocena zeznań T. S. i E. L. nie odpowiada w zupełności wymogom art. 7 kpk. Poza rozważaniami Sądu pozostał w szczególności fakt, iż świadkowie ci zostali zawnioskowani przez oskarżonego dopiero na końcowym etapie postępowania, które trwało kilka lat – oskarżony w charakterze świadka został przesłuchany 28 sierpnia 2013r.,

natomiast zarzuty zostały mu postawione 30 kwietnia 2014r.. Tym bardziej jest to w sytuacji, gdy oskarżony podał w swoich wyjaśnieniach, iż bezpośrednio po postawieniu mu zarzutów odbył rozmowę ze świadkiem T. S., który miał mu opisać sposób zakupu części od K. M.. Dlatego niezrozumiałym jest, dlaczego oskarżony zwlekał ze zgłoszeniem tak istotnego świadka dla przyjętej przez siebie linii obrony przez okres kilku lat (wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań T. S. złożony został 11 lutego 2016r.). Przy ocenie zeznań tego świadka sąd nie wziął pod uwagę także okoliczności (wynikających z zeznań pracowników pokrzywdzonej firmy), iż nabycie, nawet używanych części K., było możliwe tylko od tego przedsiębiorstwa, a nie bezpośrednio od pracowników tej firmy, który to fakt musiałby być znany świadkowi z tytułu wieloletniej współpracy. Podkreślenia wymaga fakt, iż już po wydaniu zaskarżonego wyroku przesłuchiwany w sprawie II K 88/15 świadek podał nową – w porównaniu do dotychczasowych zeznań, okoliczność. Zeznał mianowicie, że miał pewną swobodę decyzyjną przy zakupach części, ale na pewno o wszystkich zakupach po fakcie informował swojego szefa, czyli I. M.. Jeszcze później, bo na rozprawie w dniu 28 października 2016 r. został zgłoszony wniosek o przesłuchanie E. L., której zeznania również zostały uznane przez sąd rejonowy w pełni za wiarygodne. W swoich zeznaniach świadek podała, iż w trakcie pracy w przedsiębiorstwie oskarżonego zajmuje się m.in. realizacją przelewów bankowych i w tym celu został przekazany jej token i hasło rachunku bankowego przedsiębiorstwa, które znajduje się w Banku Spółdzielczym Oddział w K.. Taka treść zeznań mogłaby wskazywać, że świadek miała dostęp do konta bankowego figurującego na firmę (...) (...), (...)-(...) K.. W pełni bowiem zasadny jest zarzut z pkt II-ego apelacji, iż Sąd I instancji błędnie ustalił (str. 1 uzasadnienia wyroku), że rachunki bankowe założone były na imię i nazwisko oskarżonego, a nie również na jego firmę. Tymczasem z wyciągu konta bankowego osobistego oskarżonego o nr (...) wynika, że z tego właśnie rachunku realizowane były przelewy na konto M. W. (1) (k. 301 – wyciąg z rachunku, k. 302 – notatka urzędowa prokuratora). Dowody te jednak, jak słusznie zarzuca apelacja w pkt I 3 nie zostały ujawnione i zaliczone do materiału dowodowego mimo tego, że stosowny wniosek zawarty był w akcie oskarżenia. Z tych też względów nie zostały poddane ocenie przez sąd rejonowy w szczególności, co do tego, kto i w jaki sposób dokonywał tych przelewów – z wydruku wnikać by miało, że przelewy były dokonywane na polecenie oskarżonego lub jego małżonki, na opłacenie faktur (aczkolwiek nie dotyczy to przelewów na konto M. W. (1)). Poza rozważaniem sądu meriti pozostała także kwestia, dlaczego przelewy stanowiące należności za części nabywane od K. M. wpływały na rachunek bankowy figurujący na całkowicie inną osobę.

Uchybienia i braki, których dopuścił się Sąd I instancji skutkować musiały uchynieniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy w pierwszym rzędzie Sąd ustali, czy faktycznie doszło do zbycia oskarżonemu przez K. M. przedmiotów, które uzyskane zostały za pomocą przestępstwa, gdyż tylko wtedy można mówić u oskarżonego o czynnościach sprawczych w rozumieniu przestępstwa paserstwa (okoliczność ta nie wynika z ustaleń faktycznych zawartych w uzasadnieniu wyroku). Dopiero to ustalenie będzie podstawą do rozważenia, czy istnieją przesłanki do dokonania ustaleń w zakresie strony podmiotowej (umyślności, bądź nieumyślności) w działaniu oskarżonego. Rozstrzygając te kwestie sąd rejonowy będzie miał na względzie uwagi zawarte we wcześniejszej części uzasadnienia, a także inne podnoszone w apelacji prokuratora. Wydaje się, iż przydatnym będzie dla rozstrzygnięcia sprawy poczynienie takich ustaleń jak:

- w jakim okresie K. M. był pracownikiem K., a od kiedy zaczął prowadzić własną działalność i jak w tych okresach przebiegała współpraca firmy oskarżonego z K. oraz K. M. (w sposób przyjęty dla podmiotów prowadzących działalność gospodarczą),
- czy była możliwość, aby ktoś poza K. mógł oferować używane części ich produkcji, a jeżeli nie, to czy okoliczność ta znana była oskarżonemu,
- czy przedsiębiorstwo oskarżonego dokonując płatności na rzecz innych podmiotów gospodarczych dokonywało tego bez wystawienia faktury,
- czy faktycznie, co wynikałoby z ostatnich zeznań T. S., oskarżony był informowany o nabywaniu części produkcji K. od K. M..

Wskazane wyżej kwestie rozważy Sąd I instancji przy ustalaniu strony podmiotowej mając na względzie pogląd wyrażony między innymi w wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 27 września 2013 r. II AKa 283/13, LEX nr 1381621, zgodnie z którym sprawcą paserstwa nie jest wyłącznie osoba, która wie, że dana rzecz pochodzi z czynu zabronionego, ale także osoba, która z uwagi na okoliczności objęcia rzeczy uzyskanej z czynu zabronionego na to się godzi, jak i w wyroku SN z 4 grudnia 2007r., IV KK 398/07, LEX nr 359565 przewidującym odpowiedzialność za tzw. wtórne paserstwo.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 437 § 2 kpk, Sąd Okręgowy orzekł, jak w wyroku.

oe